षाष्ठ (-ष्ठी *f.*) Sixth.

षिड्गः 1 A lustful or libidinous man, libertine, lecher. -2 A gallant, an inconsistent lover (विट); षिड्गैरगद्यत ससंभ्रममेव काचित् Śi. 5. 34.

षुः Delivery, child-bearing.

षेधः =निषेधः q. v.; प्रायेण मुनयो राजन् निवृत्ता विधिषेधतः Bhāg. 2. 1. 7.

षोडत् *a.* Having six teeth (indicating a particular period of life).

षोडशन् *num. a.* (pl.) Sixteen. -**Comp.** -अंशुः the planet Venus. -अङ्ग *a.* having 16 parts or ingredients. (-ङ्गः) a kind of perfume. -अङ्गुलक *a.* having the breadth of 16 fingers. -अङ्घ्रिः a crab. -अर्चिस् *m.* the planet Venus. -आवर्तः a conch-shell. -उपचार *m.* pl. the sixteen ways of doing homage to a deity &c.; they are thus enumerated: आसनं स्वागतं पाद्यमर्घ्यमाचमनीयकम् । मधुपर्काचमस्नानं वसनाभरणानि च । गन्धपुष्पे धूपदीपौ नैवेद्यं वन्दनं तथा ॥ -कलाः the sixteen digits of the moon, thus named: अमृता मानदा पूषा तुष्टिः पुष्टी रतिर्धृतिः । शशिनी चन्द्रिका कान्तिर्ज्योत्स्ना श्रीः प्रीतिरेव च । अङ्गदा च तथा पूर्णामृता षोडश वै कलाः ॥. -भुजा a form of Durgā. -मातृका *f.* pl. the sixteen divine mothers; they are: गौरी पद्मा शची मेधा सावित्री विजया जया । देवसेना स्वधा स्वाहा मातरो लोकमातरः । शान्तिः पुष्टिर्धृतिस्तुष्टिः कुलदेवात्मदेवताः ॥

षोडश *a.* (-शी *f.*) Sixteenth; केशान्तः षोडशे वर्षे ब्राह्मणस्य विधीयते Ms. 2. 65, 86.

षोडशधा *ind.* In sixteen ways.

षोडश(शि)क *a.* (-की *f.*) Consisting of sixteen parts, sixteenfold; षोडशिको देवतोपचारः; षोडशकस्तु विकारः Sāṅ. K. 3.

षोडशिन् *m.* A modification of the Agniṣṭoma sacrifice. -**Comp.** -ग्रहः a libation made at the above sacrifice.

षोढा *ind.* In six ways. -**Comp.** -न्यासः the six ways of touching the body with mystical texts. -मुखः 'six-faced', N. of Kārtikeya; द्रोढा जनोर्जनितषोढामुखः समिति बोढा स हाटकगिरेः Aśvad. 7.

षोदत् *m.* A young ox with six teeth.

ष्ठ्युमः 1 The moon. -2 Light. -3 Water. -4 Thread. -5 Auspiciousness.

ष्ठिव् 1, 4 P. (ष्ठीवति, ष्ठीव्यति, ष्ठ्यूत) 1 To spit, eject saliva from the mouth. -2 To sputter; Bk. 12. 18.

ष्ठीवनम्, ष्ठेवनम् 1 Spitting out; Bhāg. 5. 5. 30. -2 Saliva, spittle.

ष्ठ्यूत *p. p.* Spit, ejected.

ष्वक्क्, ष्वस्क्-ष्क् 1 Ā. (ष्वक्कते, ष्वस्क-ष्कते) To go, move.

स

स *ind.* A prefix substituted for सह or सम्, सम, तुल्य, or सदृश and एक or समान, and compounded with nouns to form adjectives and adverbs in the sense of (*a*) with, together with, along with, accompanied by, having, possessed of; सपुत्र, सभार्य, सतृष्ण, सधन, सरोषम्, सकोपम्, सहरि &c.; (*b*) similar, like; सधर्मन् 'of a similar nature'; so सजाति, सवर्ण; (*c*) same; सोदर, सपक्ष, सपिण्ड, सनाभि &c. -*m.* 1 A snake. -2 Air, wind. -3 A bird. -4 Short name for the musical note षड्ज q. v. -5 N. of Śiva. -6 Of Viṣṇu. -7 (In prosody) A foot consisting of two short syllables followed by a long one. -8 God; L. D. B. -सा The goddess Lakṣmī. -सम् 1 Knowledge. -2 Meditation. -3 A carriage-road. -4 A fence, an enclosure.

संयः A skeleton.

संयज् 1 U. 1 To adore, worship; समयष्टाब्रमण्डलम् Bk. 15. 96. -2 To consecrate, dedicate.

संयत् 1 Ā. 1 To struggle, contend; देवासुरा ह वै यत्र संयेतिरे Ch. Up. 1. 2. 1. -2 To form or be formed in rows. -3 To agree, coincide.

संयत् *f.* A battle, war, fight; यः संयति प्राप्तपिनाकिलीलः R. 6. 72; 7. 39; 18. 21; Ki. 1. 19; Śi. 16. 15. -**Comp.** -वरः a king, prince. -वाम *a.* uniting all that is pleasant.

संयत्त *p. p.* 1 Ready, prepared; संयत्तो भव सत्यमस्ति भवतः सत्यं मनुष्यो भवान् Mv. 5. 51. -2 Being on guard.

संयन्त्रित *a.* Held in, stopped.

संयम् 1 P. 1 To restrain, curb, check, control, govern, subdue (Ātm.) (as passions &c.); असंयतात्मनो योगो दुष्प्राप इति मे मतिः Bg. 6. 36; Ms. 2. 100. -2 To bind, imprison, fasten, confine; वानरं मा न संयसीः Bk. 9. 50; M. 1. 7; R. 3. 20, 42. -3 To gather (Ātm.); व्रीहीन् संयच्छते Sk. -4 To shut, close; सर्वद्वाराणि संयम्य मनो हृदि निरुध्य च Bg. 8. 12. -5 To hold together, hold fast. -6 To guide or